

Zo. 28 dec. Winterwandeling in het buitengebied van Baarlo. We starten om 14.00 uur bij de blokhut van Jong Nederland aan de Koeberg in Baarlo. De wandeling is ongeveer 5 km en we zijn rond 15.30 uur terug. Aansluitend is er warme chocolademelk en zijn er lekkere wafeltjes!

Zo. 25 jan. Op zoek naar wintervogels met Jan Huijs en Jan Peeters.
Kijk t.z.t. voor meer info op onze website.

Zo. 22 febr. Excursie korstmossen met Peter Eenshuistra.

Kijk voor meer IVN-activiteiten in de buurt op de website van onze collega-afdelingen!

Website:
e-mail adres:

www.facebook.com/ivnbaarlomaasbree

www.ivn.nl/afdeling/baarlo-maasbree

IVN-baarlo-maasbree@hotmail.com

www.instagram.com/ivnbaarlomaasbree

gemeente
Peel en Maas

Rabobank
Venlo e.o.

Voor € 20,- per jaar bent u lid. U kunt dan meedoen met alle activiteiten en u ontvangt maandelijks ons krantje met info en het programma.

Kerst- en Nieuwjaarswens

De bestuursleden van IVN Baarlo-Maasbree wensen iedereen fijne feestdagen en een gezond 2026 toe! Het jaar 2025 is weer omgevlogen, we hebben samen veel leuke ontdekkingen in de natuur gedaan en we begroeten jullie graag tijdens onze activiteiten in 2026.

Ook voor het komende jaar hebben we weer een interessant en leerzaam programma samengesteld, de details zijn te vinden op onze website:

www.ivn.nl/afdeling/baarlo-maasbree

Els, Anne-Mieke, Suzanne en Laurie

Als goedmakertje vanwege de afgelasting van de korstmossen excursie, enkele foto's gemaakt door Suzanne en Laurie tijdens een eerdere excursie bij de Ravenvennen

De verborgen netwerken in de bodem

Naar aanleiding van de opmerking over het 'wood-wide-web' in het verslag van de wandeling rond de Schrolik See, dat in het vorige krantje is geplaatst, volgt hier wat meer informatie over dit fenomeen.

Als we door het bos lopen, zijn we ons meestal niet bewust van het ingenieuze netwerk onder onze voeten in de bodem. Slechts hier en daar zien we er wat van, als we ons over een paddenstoel verwonderen. Maar het overgrote deel blijft voor ons onzichtbaar. Dat maakt het niet onbelangrijk; het merendeel van alle groene bomen en planten is afhankelijk van schimmels. Wat is de rol van dit wood-wide-web?

Honderden soorten schimmels leven in symbiose met bomen en planten. Ze wisselen bijvoorbeeld voedingsstoffen met elkaar uit.

In de bosbodem leven verschillende soorten schimmels. Er zijn schimmels die een grote rol spelen bij het verteren van bladeren en dood hout. Deze opruimers of saprophyten recyclen de voedingsstoffen. Andere soorten leven in symbiose met planten en bodem; die kunnen niet zonder elkaar. Deze laatste worden ook wel boombegeleiders genoemd.

Bomen en planten kunnen dankzij fotosynthese suikers maken en komen zo aan de belangrijke bouwstof koolstof. Schimmels kunnen dat niet, maar hebben dat wel nodig. Door zich om en tussen de wortels te kronkelen ontvangen ze deze stoffen van de boom. Op hun beurt geven de schimmels vocht en andere voedingsstoffen uit de bodem aan de boomwortels. Deze combinatie van wortels en schimmels heet mycorrhiza.

Alleen al in Nederland komen vele honderden paddenstoelen voor die mycorrhiza vormen. Een gezonde bodem zit er vol mee. In een kubieke centimeter grond kan ongeveer tot een kilometer aan schimmeldraden zitten. We weten nog heel veel niet over deze schimmelsoorten. Dat ze voedingsstoffen uitwisselen met bomen en planten is wel duidelijk. Ook beschermen deze schimmels wortels tegen bepaalde ziekten en gifstoffen en kunnen ze zelfs een soort antibiotica voor bomen afgeven.

Verschillende onderzoeken laten zien dat de mycorrhiza ook een netwerk tussen bomen kunnen vormen. Het lijkt er bijvoorbeeld op dat schimmels hun suikers van een bepaalde boom krijgen, maar de voedingsstoffen niet alleen aan deze boom geven maar ook aan jongere exemplaren in de buurt.

Sommigen trekken hieruit de conclusie dat er een 'moederboom' is die op deze manier voor jongere bomen zorgt. Anderen vinden het voordehandligger dat de schimmel hiervoor 'kiest' om zich te verzekeren van voldoende gastheren.

En dan is er nog de theorie dat bomen van het schimmeln netwerk gebruik maken om met elkaar te communiceren. Zo zouden bomen elkaar kunnen waarschuwen voor ziekten en plagen zodat ze tijdig stoffen aanmaken om zich hiertegen te beschermen. Het onderzoek hiernaar laat geen eenduidige resultaten zien. Maar hopelijk leren we hier in de toekomst meer over.

Wat de rol van het wood-wide-web precies is, is dus nog niet duidelijk. Vast staat wel dat deze schimmels en bomen en planten elkaar nodig hebben. Het is een evolutionair verfijnd systeem van wederzijdse aanpassing, waarin chemische signalen, voeding en energie voortdurend worden uitgewisseld. Als je in het bos een grote kapvlakte maakt, gaan de schimmels snel achteruit omdat hun gastheren verdwijnen. Als je daar vervolgens jonge bomen plant, hebben die het veel moeilijker door een gebrek aan schimmels. En die schimmels zijn ook niet zomaar terug omdat ze van jonge bomen onvoldoende suikers krijgen.

Omgekeerd geldt ook. Als de kwaliteit van de bodem zo slecht is dat schimmels afsterven, gaan op den duur ook de bomen en planten achteruit. De kwaliteit van de bodem wordt bijvoorbeeld beïnvloed door een teveel aan stikstof. Dit verzuurt de bodem. Als de bodem zuurder is dan een pH-waarde van 4,5 overleven schimmels het niet.

Staatsbosbeheer houdt op verschillende manieren rekening met de schimmels. Grote kapvlaktes worden al heel lang niet meer gemaakt. En daar waar wel gekapt wordt, gebruikt men vaste paden waar de machines rijden, zodat het grootste deel van de bodem ongemoeid blijft. Want ook bodemverdichting door zware machines is slecht voor schimmels. Bovendien zorgt Staatsbosbeheer zoveel mogelijk voor gevarieerd bos. Gevarieerd in soorten en in leeftijden van bomen, want dat blijkt het recept voor de gezondste bodem.

Bron: Staatsbosbeheer

Een mysterieuze verschijning

Heksenboter is een voorbeeld van een slijmzwam, ook wel myxomyceet genoemd, maar anders dan de naam doet vermoeden is een slijmzwam geen schimmel.

Het vruchtlichaam van de heksenboter is een kolonie van eencellige organismen.

De gele substantie, het plasmodium genaamd, kruipt over de ondergrond en leeft daar van schimmels en eencelligen.

Op de foto kun je zien dat de heksenboter zich heeft verplaatst en een slijmspoor heeft achtergelaten.

Als de omstandigheden gunstig zijn, zoals vochtigheid, temperatuur en zuurgraad kiemt een spore. Uit een spore van een slijmzwam komen na kieming één tot vier eencellige organismen (amoeben) tevoorschijn. De amoeben voeden zich met bacteriën en schimmels. Als ze groot genoeg zijn begint de celdeling en kunnen in korte tijd omvangrijke kolonies ontstaan.

Bij slijmzwammen komen na de kieming twee types amoeben vrij: myxamoeben en myxomonaden. Als de omstandigheden gunstig blijven, gaan de myxomonaden en de myxamoeben paarsgewijs versmelten. De slijmerige massa die dan ontstaat wordt het plasmodium genoemd.

Het plasmodium kan zich verplaatsen, op zoek naar voedsel zoals micro-organismen en schimmels en na verloop van tijd ontstaan er sporen en zo is de cirkel rond. Het plasmodium verdwijnt na een tijd en een plakkaat met sporen blijft achter. De sporen worden door de wind of door dieren bijvoorbeeld slakken verspreid.

De vruchtlichamen van heksenboter zijn geel, maar ook lichtroze, rood, paars, bruin of groen komen voor. De onverklaarbaarheid van het plotselinge verschijnen en de gele kleur leidden tot de naam heksenboter. Heksenboter staat ook bekend onder de naam 'runbloem'.

'Run' is een oude benaming voor gemalen eikenschors, dat werd gebruikt voor het looien van leer en in hopen bij de leerlooier werd opgeslagen. Op zo'n hoop konden opeens de gele vruchtlichamen verschijnen, vandaar de naam. Heksenboter komt over de hele wereld voor en heeft in andere talen ook allerlei 'slijmerige' namen, zoals 'dog vomit slime' of 'scrambled egg slime'.

Heksenboter is niet griezelig of gevaarlijk; het slijm is niet giftig of schadelijk. Eigenlijk is heksenboter een nuttige stofzuiger die heel veel micro-organismen in de natuur keurig netjes opruimt.

Tekst en foto: Els

Help de vogels de winter door

De vogels zijn inmiddels door de rui en hebben nieuwe, warme, waterdichte veren. Ze kunnen de wereld weer aan: regen, storm en vorst. De vogels die niet wegtrekken naar het warme zuiden bereiden zich nu verder voor op de naderende winter door een optimale hoeveelheid vet op te bouwen, te rusten en niet ziek te worden. Daarbij kan jij ze helpen in je tuin.

Om de winter in Nederland te overleven, moeten vogels goed opvetten: precies zwaar genoeg worden om nog wel snel en wendbaar te zijn, maar óók reserves te hebben voor de vrieskou. Veel vogels kan je daar niet bij helpen, maar de vogels in je tuin wel. Liefst met natuurlijk voedsel, maar een beetje bijvoeren kan ook.

Het allerfijnst is het als vogels in de tuin natuurlijk eten vinden, zoals zaden, pitten, insecten en rottend fruit. Laat uitgebloeide bloemen dus staan zodat ze de zaden kunnen eten: kaardenbol, zonnebloem, teunisbloem, zonnehoed, wilde peen, enzovoort.

Laat ook waar het kan de afgefallen bladeren liggen of veeg ze onder de heg, want daaronder overwinteren spinnetjes, insecten, wormen en andere kleine diertjes. Goed voor hen, maar ook lekker voor vogels die insecten eten. Lijsters of andere tuinvogels kunnen verwoed in een paddenstoel hakken, dan zijn ze ook vaak op zoek naar slakjes of de larven van insecten. Tenslotte is het goed om in de herfst nog een bessenstruik of fruitboompje te planten, zoals een vuurdoorn, appel- of kersenboompje, lijsterbes of braam. Het kan geen kwaad om wat bij te voeren in een groene, vogelvriendelijke tuin. Denk aan rottend fruit en fruitresten. Doorgesneden appels en peren pikt makkelijk voor ze. Dat vinden merels en lijsters lekker, maar andere tuinvogels hebben hun eigen voorkeuren voor wat ze eten en waar ze dat graag doen. Vogels zijn ook gebaat bij een plek waar ze beschut kunnen slapen of zich terugtrekken bij guur weer. Dat kan in een lekkere dichte stekelstruik of groenblijvende naaldboom, zoals hulst of taxus. Ook die kun je nog prima planten in de herfst.

Kleinere vogels slapen en schuilen ook in nestkasten. Heb je nog geen nestkast in je tuin, dan is dit het perfecte moment om er een op te hangen. Heb je wel nestkasten, maak ze dan nu schoon, zodat vogels die er overnachten of schuilen, geen last hebben van achtergebleven veerluizen of andere parasieten. Kort samengevat gooi je het oude nestmateriaal eruit en borstel je de nestkast goed schoon met heet water. Wij mensen kampen in de herfst met allerlei virussen en bacteriën, maar daarin staan we niet alleen. Bijna alle dieren zitten met hetzelfde probleem en moeten de ziektes die ze oplopen overwinnen of eraan sterven.

Zorg dus alsjeblieft dat vogels niet ziek worden op jouw voertafel of silo. Daar komen ze namelijk onnatuurlijk dicht bij elkaar om te eten en ligt onderlinge besmetting op de loer. Hygiënisch voeren doe je zo:

- Voer hoeveelheden die voor de avond op gaan, zodat er geen resten overblijven. Als het blijft liggen en nat wordt, krijg je een rottende, ongezonde bende.
- Borstel of schud voerhuisjes, voertafels en silo's regelmatig schoon. Silo's zijn zo ontworpen dat de zaden niet snel nat worden, maar met regen en wind is het niet uitgesloten. Als de zaden klonteren, moet je ze weggooien. Veel silo's kunnen in de vaatwasser.
- Ontsmet voerplaatsen af en toe met kokend water.
- Vetbollen en vogelpindakaas kunnen sneller bederven met zacht, nat weer. Het vet ruikt dan vies, er komt een zwarte of witte waas over of de zaden erin beginnen te kiemen. Haal het voer weg als dit gebeurt en vervang het een week later met vers voer.

Als de winter eenmaal aanbreekt, zullen veel vogels massaal onze tuinen weer opzoeken, zoals ieder jaar. Met minder 'natuurlijk' leefgebied worden onze tuinen steeds belangrijker voor ze. Als we onze tuinen geschikt maken voor vogels, zijn er behoorlijk wat soorten die we zo kunnen behouden in ons land. Ook een kleine tuin, of een balkon, want het gaat juist om al die kleine stukjes bij elkaar: die vormen een enorm natuurgebied, zonder dat we het doorhebben.

Tekst: Vogelbescherming Nederland; Bron: Nature Today

Foto van pestvogel: Suzanne

Korstmossen in beeld

Op woensdag 19 november heeft Peter Eenshuistra aan 13 belangstellenden een interessante lezing over korstmossen gegeven. Helaas kon de excursie vanwege sneeuwval niet doorgaan, maar op zondag 22 februari 2026 doen we een nieuwe poging, meer informatie over deze excursie volgt nog.

Een korstmos is een organisme dat bestaat uit een schimmel en een alg. De schimmel biedt structuur en bescherming, terwijl de alg voedingsstoffen produceert door middel van fotosynthese. Dit is een proces waarbij er in de bladgroenkorrels van de alg onder invloed van zonlicht, water en

koolstofdioxide wordt omgezet in glucose en zuurstof.

Korstmossen op bomen groeien vaak aan de zuidwestkant, omdat daar de grootste beschikbaarheid van licht en water is. Luchtverontreiniging en verdroging kunnen de groeiplaatsen van korstmossen veranderen.

Korstmossen worden beschouwd als een belangrijke indicator voor de luchtkwaliteit. Er is zelfs in Nederland een heel meetnet opgezet om korstmossen te monitoren, om daarmee gegevens te kunnen verzamelen over de veranderende luchtkwaliteit. Bijvoorbeeld veel stikstofneerslag vertaalt zich in het voorkomen en verdwijnen van sommige korstmossen.

Korstmossen planten zich voort via sporen (die de schimmel produceert) of door vegetatieve voortplanting, waarbij een deel van het korstmos afbreekt en op een andere plek uitgroeit tot een nieuwe kolonie.

Korstmossen zijn erg mooi om te zien en in de winter, als er weinig groeit en bloeit en er dus weinig opvallende kleur is in de natuur, vallen korstmossen meer op. In je eigen tuin kun je vaak al meerdere mooie soorten vinden op takken en stammen, struiken of op tegels, steen en dakpannen. In ons land zijn het slakken, insecten, rupsen en grotere dieren zoals eekhoorns, reeën en herten die korstmossen eten. Ook zijn korstmossen een schuilplaats voor allerlei kleine beestjes en vogels gebruiken korstmos voor hun nest.

Tekst: Els, Foto: Laurie

Winterwandeling door het buitengebied van Baarlo

Ook dit jaar organiseren we weer de jaarlijkse winterwandeling. Op zondagmiddag 28 december maken we een mooie wandeling door het buitengebied van Baarlo en laten ons verrassen door wat de natuur ons te bieden heeft.

Na afloop worden we getrakteerd op wafeltjes met warme chocomel! We vertrekken om 14.00 uur vanaf de p-plaats bij de blokhut van Jong Nederland aan de Koeberg in Baarlo. De wandeling is ongeveer 5 km lang. Geef even door of je komt.

Wil je niet mee wandelen, maar wel genieten van het gezellig samenzijn? Laat het even weten en sluit rond 15.30 uur bij ons aan!

Els, Anne-Mieke, Suzanne en Laurie

H5N1-virus opnieuw wijdverspreid onder wilde vogels

Tien jaar geleden was massale vogelsterfte als gevolg van vogelgriep nog een onbekend verschijnsel in Nederland, maar inmiddels worden we om de haverklap geconfronteerd met uitbraken van deze tragische ziekte onder wilde vogels. Sinds enkele weken is het opnieuw flink mis. Het H5N1-virus verspreidt zich sinds begin oktober over een groot deel van Nederland en onder een flink aantal vogelsoorten.

Nadat ons vanuit Duitsland beelden bereikten van grote aantallen zieke en dode Kraanvogels, is ook in ons land het aantal gevallen van hoogpathogene aviaire influenza (HPAI) onder watervogels fors gestegen. Opnieuw hebben we te maken met een variant van het H5N1-virus, dat genetisch verwant is aan het virus dat in de jaren negentig van de vorige eeuw voor het eerst opdook in pluimvee in China. Vogelgriep is een zoönose, het kan worden overgedragen van vogels op mensen en huisdieren. Mocht je dode watervogels vinden, raak deze dan niet met je blote handen aan en maak er een melding van!

Onderzoek aan dode wilde vogels heeft laten zien dat het H5N1-virus sinds begin oktober verspreid over een groot deel van Nederland en onder een flink aantal vogelsoorten voorkomt. Door het Dutch Wildlife Health Centre zijn tussen 1 oktober en 15 november meer dan tweehonderd dode vogels voor vogelgrieponderzoek naar Wageningen Bioveterinary Research gestuurd. Van de circa honderdveertig vogels, waarvan inmiddels een uitslag bekend is, testte iets meer dan de helft positief. Hieronder bevonden zich relatief veel Knobbelswanen, Grauwe Ganzen, Brandganzen, Grote Canadese Ganzen, Bergeenden, Smienten, Wintertalingen en Buizerds. De uitbraak veroorzaakt een verhoogde sterfte bij verschillende vogelsoorten. In veel gevallen worden meerdere dode vogels op dezelfde locatie aangetroffen, maar steeds vaker ook ontvangen we meldingen over slechts een of enkele dode vogels per locatie. Uit onderzoek aan levende wilde vogels, door het Erasmus MC, kwam naar voren dat het virus in dezelfde periode bovendien op flinke schaal circuleerde onder ogenschijnlijk gezonde Wilde Eenden en andere grondeleenden.

Voor diverse soorten betekent de huidige uitbraak opnieuw slecht nieuws. Een vogelsoort waarvoor dit zeker opgaat is de Slechtvalk. In de periodes 2016 tot en met 2017 en 2020 tot en met 2023, jaren van grote uitbraken van het HPAI H5-virus, was er aanzienlijke sterfte onder zowel volwassen als onvolwassen Slechtvalken.

De aantallen overwinterende en broedende Slechtvalken in Nederland zijn in deze periode afgenomen, met de sterkste afnames direct volgend op de jaren van uitbraken. De bij Slechtvalken aangetoonde virussen bleken genetisch nauw verwant te zijn aan virussen die gelijktijdig circuleerden bij hun prooidieren. Hierover trokken onderzoekers al eerder aan de bel. De kans op herstel lijkt met de huidige uitbraak voorlopig klein. Door hun voedselkeuze lopen Slechtvalken – en waarschijnlijk ook diverse andere roofdieren en aaseters – bij elke uitbraak een groot risico om met vogelgriep besmet te raken.

Wanneer een eerste vermoeden bestaat dat er vogelgriep heerst bij wilde vogels, is het belangrijk om uitgebreide informatie uit het veld te verzamelen over de aanwezigheid van het virus. Om dit te doen, zal het Dutch Wildlife Health Centre tijdens de eerste fase van een vogelgriepuitbraak verschillende wilde vogels laten testen. Deze vogels worden geselecteerd op basis van de door de melder verstrekte voorgeschiedenis (bijvoorbeeld eventuele klinische symptomen op het moment van de waarneming), de vogelsoort en de datum en locatie van de vondst. Wanneer een vogelgriepuitbraak wordt bevestigd, wordt bij de selectie prioriteit gegeven aan vogelsoorten die van bijzonder belang zijn, en aan vogels die afkomstig zijn van locaties waar het virus tot dan toe nog niet is aangetroffen. Helaas is het niet mogelijk om alle gemelde wilde vogels te testen, maar het melden van elke vondst is nog steeds heel nuttig om de trend van de uitbraak te begrijpen.

Dus: Een dode vogel gevonden? Meld het!

Alert zijn op vogelsterfte is belangrijk en levert waardevolle kennis en tijdige signalen op over wat er speelt in de natuur. Elke melding is belangrijk, over het algemeen is men misschien eerder geneigd om een melding te doen wanneer het een bijzondere vogel betreft, maar gewone soorten doen er net zo toe.

Wil je een melding doen, neem dan contact op met het Dutch Wildlife Health Centre door het meldformulier in te vullen op:

<https://dwhc.nl/meldingsformulier/>

Bron: Dutch Wildlife Health Centre en Sovon Vogelonderzoek Nederland

Word IVN-Natuurgids in Midden Limburg.

Ben jij nieuwsgierig naar de natuur en wil je jouw enthousiasme delen met anderen?

De Natuurgidsenopleiding (NGO) van IVN Midden Limburg biedt jou de kans om je te verdiepen in natuur en duurzaamheid, én om anderen te inspireren en mee naar buiten te nemen.

In 2026 start in Midden Limburg een nieuwe Natuurgidsenopleiding.

Voor wie?

Deze opleiding is voor iedereen die:

- Meer wil leren over natuur en duurzaamheid;
- Graag anderen enthousiast maakt voor de natuur;
- Actief wil bijdragen aan IVN-activiteiten in jouw IVN afdeling in Midden-Limburg.

Als deelnemer ben je lid van een IVN-afdeling in de regio. Je krijgt volop ruimte om samen met anderen activiteiten te organiseren, zoals excursies, wandelingen, jeugd- en seniorenactiviteiten.

Wat leer je?

Je ontwikkelt brede natuurkennis, leert verbanden zien en ontdekt de waarde van natuur voor mens en samenleving. Daarnaast doe je praktische vaardigheden op om groene activiteiten te organiseren en te begeleiden. Je leert de unieke natuur en cultuurhistorie van de regio écht kennen.

Na de opleiding

Na afronding ben je een gecertificeerd IVN-natuurgids. Je beschikt over de kennis en vaardigheden om jouw passie voor natuur over te brengen op anderen, met speciale aandacht voor de regio Midden-Limburg.

Opzet

De opleiding bestaat uit ± 50 bijeenkomsten en start in september 2026. De duur van de opleiding is 2 jaar. Theorie en praktijk gaan hand in hand. Na succesvolle afronding ontvang je het officiële IVN Natuurgids-diploma. Natuurgids worden is investeren in jezelf én in een groene toekomst!

Heb je interesse?

Meld je dan bij ivnregiomiddenlimburg@gmail.com.

De komende tijd zullen er meer details bekend gemaakt worden over de opleiding.

Het NGO-opleidingsteam

Opvallend vroege herfstkleuring en bladval ondanks warme herfst

De meteorologische herfstmaanden september en november verliepen tot halverwege november warm en vorst bleef uit. De eerste helft van november werd zelfs de op twee na warmste sinds 1901. De laatste jaren zien we dat hoge herfsttemperaturen de start van bladverkleuring en bladval vertragen. Het langer uitblijven van nachtvorst zorgt er vooral voor dat loofbomen het proces van bladverkleuring en bladval uitstellen. De timing van herfstkleuring en bladval wordt naast door temperatuur echter ook gestuurd door het korter worden van de dagen, door droogte en door wind. Elke plantensoort reageert weer anders op deze omstandigheden. Op basis van historische waarnemingen van bladval stellen we vast dat de gemiddelde herfsttemperatuur voor de helft het moment van timing bepaalt.

Op basis van de herfsttemperatuur in dit jaar, zouden de eerste eiken in Nederland pas rond 30 november kaal zijn geweest, maar door het hele land waren veel eiken al vanaf half november volledig kaal, zo'n twee weken vroeger dan verwacht. Je kunt het tijdstip van de bladval in de herfst van 2025 vergelijken met een gemiddelde herfst van 50 jaar geleden.

Het zijn niet alleen de eiken waarvan de bladeren vroeg vielen; ook beuken waren vroeg dit jaar. Vijftig jaar geleden waren de eerste beuken tussen 1 en 20 november al hun blad kwijt en dat was ook dit jaar op veel plaatsen het geval.

De oorzaak voor de onverwacht vroege bladverkleuring en bladval is waarschijnlijk een combinatie van factoren. Een belangrijke reden is de koude nacht van 24 augustus 2025. Die nacht vroor het op 10 centimeter hoogte op sommige plekken in Nederland. Dit soort lage temperaturen komen in augustus maar zeer zelden voor. Vorst bleef vervolgens uit in september en oktober. Eind september had wel enkele koude nachten, maar het bleef net boven het vriespunt. Maar mogelijk is dit wel een extra trigger geweest. Een andere factor voor de relatief vroege herfstkleuring zou de extreme droogte eerder gedurende het groeiseizoen kunnen zijn. Gedurende de zomer leek op sommige plaatsen de herfst al te beginnen. Door een langdurig gebrek aan vocht probeerden bomen uitdroging via verdamping te voorkomen door bladeren te laten vallen. Bij de bladeren die bleven hangen is mogelijk al een proces van bladverlies op gang gekomen. De zeer hoge herfsttemperaturen zorgden echter toch weer voor vertraging van het bladverkleuringsproces. Kortom, een interessant samenspel van factoren die tot een bijzondere herfst hebben geleid.

Bron: De Natuurkalender, GLOBE Nederland, Wageningen University

Leve de blaadjes, ban de bladblazer!

In het najaar komt de opruimer in de mens naar boven. Dode bloemen moeten de tuin uit, bruine bladeren in de biobak. Alsof we de winter willen bezweren, moet de tuin zo fris en monter mogelijk zijn. Gooi dorre bladeren en bloemen niet meteen in de biobak. Laat dit op bergjes in de border liggen, hier profiteert menig vogel van. Onder bladerhopen gaat een wereld schuil, die van levensbelang is.

Doe jezelf, je burens, de insecten en de vogels een plezier en ban de bladblazer. Afgevallen bladeren hebben een belangrijke rol te vervullen voor veel dieren en planten in je tuin. Afgevallen bladeren zijn sfeervol, een perfecte isolatielaag in de winter en natuurlijke bemesting in de lente.

Afgevallen bladeren moeten natuurlijk wel van het gazon en van wintergroene planten af, anders komen er gele of kale plekken in. Ze moeten ook van de stoep, anders wordt het glad en breek je nog een been. Maar, nu komt het, neem gewoon de hark en hark ze onder een bank of tafel, naast de afvalbak of in de border. De bladeren vormen in de winter een perfecte isolatielaag voor je planten of een slaapplek voor egels. Egels houden hun winterslaap op een beschutte plek in de tuin, in een winternest gemaakt van bladeren.

Onder bladerhopen gaat ook nog een hele wereld schuil: die van de kleine beestjes. De wormen, spinnen en insecten zijn er beschermd en eten de blaadjes op. Ze verteren die tot compost en zorgen zo op een natuurlijke manier voor bemesting en structuurverbetering van de grond. Daardoor groeien je planten beter en bloeien ze mooier. Dat krijg je nooit makkelijker voor elkaar.

Goed dus voor de tuinplanten, egels en kleine diertjes als je de bladeren laat liggen, maar ook voor vogels. Het leven van insectenetters, zoals winterkoninkjes, roodborstjes en heggenmussen hangt af van die beestjes onder de blaadjes. Met een volle maag de winternacht in gaan is echt van levensbelang voor deze kleine vogels. Als het hard vriest, verbranden ze tot wel 10 procent van hun lichaamsgewicht om warm te blijven. Overdag moeten ze behoorlijk veel eten om dat aan te vullen, voor de volgende nacht aanbreekt. Het leven van winterkoninkjes en andere insectenetters hangt af van die laag bladeren, waarin kriebeldiertjes leven.

Een laatste argument om geen bladblazers te gebruiken: ze zijn vervuilend, zeker de machines die op benzine werken. In Vlaanderen zijn deze bladblazers zelfs verboden; alleen elektrische apparaten zijn toegestaan.

Vogelbescherming zegt: lekker onder de heg harken, die blaadjes, dat is nog minder vervuilend en beter voor de natuur én de gezondheid.

Nu eten vogels in de winter niet alleen insecten, maar ook bessen en zaden. Die zijn gelukkig volop te vinden in de tuin, als je tenminste uitgebloeide bloemen laat staan. Met een laagje rijp erover zijn ze prachtig. De zaden die niet worden opgegeten, krijgen de kans te kiemen in het voorjaar. Zo blijft je bloementuin weelderig. Wat mooi, hoe vol van leven die dooie bladeren en uitgebloeide bloemen eigenlijk zijn. Helemaal geen rommeltje, het is maar net met welke bril je kijkt.

Tekst: Vogelbescherming Nederland